

УДК 37.034:373.3:613.83.

[https://doi.org/10.52058/2786-6165-2025-6\(36\)-923-935](https://doi.org/10.52058/2786-6165-2025-6(36)-923-935)

Брижак Надія Юріївна кандидат педагогічних наук, доцент, доцент кафедри теорії та методики початкової освіти, Мукачівський державний університет, м. Мукачеве, <https://orcid.org/0000-0003-2795-6005>

ОРГАНІЗАЦІЯ ВИХОВНИХ ЗАХОДІВ У ЛІТНІХ ТАБОРАХ ЯК ПЕДАГОГІЧНИЙ ЧИННИК СОЦІАЛЬНОГО ТА МОРАЛЬНОГО РОЗВИТКУ ЗДОБУВАЧІВ ПОЧАТКОВОЇ ОСВІТИ

Анотація. У статті розглянуто проблему організації виховної роботи у літніх оздоровчих таборах як вагомого педагогічного чинника соціального та морального розвитку здобувачів початкової освіти в умовах сучасних трансформацій суспільства, що супроводжуються посиленням цифровізації та скороченням живої міжособистісної взаємодії. Підкреслено, що тривале перебування дітей у віртуальному просторі знижує рівень їхньої соціальної активності та ускладнює формування моральних орієнтирів. Обґрунтовано значущість літнього табору як специфічного освітньо-виховного середовища, у якому діти потрапляють у нові соціальні спільноти, набувають досвіду колективної діяльності та безпосередньо засвоюють суспільно значущі норми і правила. З'ясовано, що виховні заходи у таборах значною мірою компенсують дефіцит живого соціального досвіду та сприяють розвитку таких якостей, як доброта, чесність, співчуття, толерантність і відповідальність. Окреслено широкий спектр виховних форм, застосовуваних у таборній практиці: «куточки дружби», де діти створюють спільні символи й правила загону, екологічні квести, дні культури та традицій, щоденні «вогники» рефлексії, соціальні акції, тренінги з розвитку емпатії, спортивно-етичні естафети, міні-фестивали дружби народів тощо. Наголошено, що ефективність такої діяльності значною мірою залежить від професійної та особистісної підготовленості педагогів-організаторів, які мають бути носіями моральних орієнтирів та прикладом для дітей. Показано, що системний підхід до організації виховних заходів у літніх таборах, орієнтований на розвиток моральної свідомості та соціальної компетентності здобувачів початкової освіти, є не лише результативним засобом виховання підростаючого покоління, а й важливою складовою підготовки майбутніх педагогів. Перспективами подальших досліджень визначено розробку інноваційних виховних програм для літніх таборів та створення інструментарію моніторингу ефективності виховної роботи у таборних умовах.

Ключові слова: літній оздоровчий табір; виховні заходи; соціальний розвиток; моральна свідомість; педагогічний чинник; здобувачі початкової освіти; соціалізація дітей.

Bryzhak Nadiia Yuriyivna candidate of pedagogical sciences, associate professor, associate professor of department of theory and methodology of primary education Mukachevo State University, Mukachevo, <https://orcid.org/0000-0003-2795-6005>

CONDUCTING EDUCATIONAL ACTIVITIES IN SUMMER CAMPS AS A COMPONENT OF CHILDREN'S SOCIAL AND MORAL DEVELOPMENT

Abstract. The article examines the problem of organizing educational activities in summer recreation camps as a significant pedagogical factor in the social and moral development of primary school students under the conditions of modern societal transformations, which are accompanied by increased digitalization and a reduction in live interpersonal interaction. It is emphasized that prolonged stays of children in the virtual space reduce their level of social activity and complicate the formation of moral guidelines. The importance of the summer camp is substantiated as a specific educational environment where children enter new social communities, gain experience of collective activity, and directly assimilate socially significant norms and rules. It has been revealed that educational activities in camps largely compensate for the lack of live social experience and contribute to the development of such qualities as kindness, honesty, compassion, tolerance, and responsibility. A wide range of educational forms used in camp practice is outlined, including “friendship corners,” where children create common symbols and rules of the group, ecological quests, days of culture and traditions, daily reflection gatherings (“campfires”), social campaigns, empathy training, sports and ethical relays, and mini-festivals of friendship among peoples. It is noted that the effectiveness of such activities largely depends on the professional and personal readiness of educators and camp organizers, who must serve as carriers of moral guidelines and role models for children.

It is shown that a systematic approach to organizing educational activities in summer camps, focused on the development of moral awareness and social competence of primary school students, is not only an effective means of educating the younger generation but also an important component of future teachers' professional training. Prospects for further research include the development of innovative educational programs for summer camps and the

creation of tools for monitoring the effectiveness of educational work in camp settings.

Keywords: summer recreation camp; educational activities; social development; moral awareness; pedagogical factor; primary school students; children's socialization.

Постановка проблеми. У контексті трансформацій сучасного суспільства, зокрема інтенсифікації процесів цифровізації, зміни форматів міжособистісної комунікації та збільшення часу перебування дітей у віртуальному середовищі, особливої актуальності набуває проблема обмеженості безпосередньої соціальної взаємодії. Це, у свою чергу, негативно позначається на формуванні моральних орієнтирів та розвитку соціальних компетентностей здобувачів початкової освіти. Складність зазначеної проблеми обумовлює потребу в пошуку ефективних педагогічних підходів, спрямованих на забезпечення соціального й морального розвитку підростаючого покоління у межах виховної діяльності.

У цьому контексті літні оздоровчі табори виступають важливою складовою системи виховання дітей та підлітків, оскільки створюють сприятливе середовище для розвитку комунікативних навичок, формування відповідальності, організації колективної діяльності та засвоєння моральних цінностей у поєднанні природного й спеціально організованого соціального простору.

Водночас на практиці часто фіксується недостатня методична підготовленість педагогів-організаторів, відсутність чітко структурованих програм виховної діяльності та недооцінювання виховного потенціалу літніх таборів як простору соціалізації дітей. Це визначає необхідність наукового осмислення організації виховних заходів у літніх таборах як педагогічного чинника соціального та морального розвитку здобувачів початкової освіти.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Різні аспекти перебування дітей у літніх таборах активно досліджуються в працях українських науковців. Зокрема, оздоровлення дітей у табірних умовах висвітлюють М.Костюк, О.Давиденко, В. Білецька, Л. Квашина; соціально-педагогічну роботу – С.Харченко й О. Пісоцька; організацію дозвілля – В. Андрусів та І. Клід. Методичні засади виховної роботи аналізують О. Бартків, Н. Бугайчук, В. Грановський, Н. Яковець, організаційні питання діяльності таборів – Р. Вовк, О. Міщенко, В. Максимчук, підготовку кадрів – Л. Біленкова, В. Берена, а роль вожатого досліджує М.Димитров.

Проблему дитячого відпочинку та оздоровлення розглядають О.Биковська, В.Горбинко, С.Вагнер, Ж.Петрочко, акцентуючи на сучасних підходах і технологіях його організації.

Формуванню моральних цінностей та соціальної компетентності присвячені роботи Л. Коваль, І. Бега, О. Савченко. Розвиток комунікативних умінь і колективної взаємодії через гурткову та ігрову діяльність вивчають Н. Дем'янова та С. Подмазін.

Особливої уваги заслуговують праці С. Гончаренка, Л. Березівської, О. Мішкулинець, у яких розкривається значення педагогічної практики в таборах для формування професійної компетентності майбутніх педагогів. Утім, попри наявність широкого спектра досліджень, О. Петренко та В. Кравець підкреслюють відсутність системного підходу, недостатність чітких методичних рекомендацій і належного моніторингу ефективності виховної роботи у таборах.

Це вказує на потребу подальших наукових пошуків, спрямованих на вдосконалення форм і методів організації виховних заходів з метою забезпечення повноцінного соціального та морального розвитку дітей.

Мета статті полягає у з'ясуванні ролі та значущості виховних заходів у літніх таборах як педагогічного чинника формування соціальних і моральних якостей здобувачів початкової освіти.

Виклад основного матеріалу. Виховна робота в дитячому оздоровчому таборі передбачає гармонійне поєднання відпочинку, праці, спорту з пізнавальною, естетичною та оздоровчою діяльністю. Зміст, форми й методи діяльності педагога-організатора у такому позашкільному закладі визначаються його статутом та рішеннями педагогічної ради, базуючись при цьому на принципах ініціативи й самодіяльності дітей і молоді, демократії та гуманізму, розвитку національних і культурно-історичних традицій, а також на пріоритеті загальнолюдських духовних цінностей.

Контингент дітей у таборі, як правило, є різnorідним за рівнем вихованості, загальним розвитком, інтересами, ідеалами та світоглядом. Це вимагає від педагога-організатора та вожатого не лише перебувати поруч із дітьми, а й випереджати їх у своїх поглядах і діях, уміючи організовувати творче колективне життя, стимулювати ініціативу та формувати навички самостійності.

Варто зазначити, що виховна робота у літніх оздоровчих таборах є невід'ємною складовою позашкільної освіти. На думку науковців, вона виступає специфічним освітнім процесом, спрямованим на задоволення різноманітних культурних інтересів і запитів дітей, розвиток їхньої самодіяльності та творчих здібностей, а також на раціональну організацію дозвілля й відпочинку.

Перехід до розгляду нормативної бази дає змогу чіткіше окреслити виховний компонент діяльності таких закладів. Його зміст, цілі та завдання визначаються низкою законодавчих і методичних документів, зокрема

Законом України «Про освіту» (2017), Законом України «Про позашкільну освіту» (2019), Положенням про дитячий заклад оздоровлення та відпочинку (2008), Концепцією національно-патріотичного виховання дітей та молоді (2015), а також Методичними рекомендаціями МОН України (2021).

Так, Закон України «Про освіту» (2017) розглядає освіту як процес виховання й навчання, спрямований не лише на здобуття знань, умінь і навичок, а й на розвиток цінностей, соціальної активності, відповідальності та моральних якостей особистості (ст. 6, ст. 7). Серед принципів державної політики у сфері освіти особливо виділено забезпечення всебічного розвитку дитини, включаючи виховання патріотизму, поваги до прав людини та загальнолюдських цінностей [10].

Водночас, Закон України «Про позашкільну освіту» (2019) конкретизує завдання позашкільної освіти, серед яких провідне місце займає виховання в дітей і молоді моральних цінностей, громадянської позиції, розвиток соціальної компетентності та формування здорового способу життя (ст. 3, ст. 5). У цьому законі акцентовано на ролі позашкільної освіти у розвитку здібностей дітей і задоволенні їхніх інтересів у вільний від навчання час, що безпосередньо реалізується саме у літніх таборах [11].

Методичні рекомендації МОН України щодо організації оздоровлення та відпочинку дітей у літній період (наказ № 572 від 04.05.2021 р.) деталізують напрями виховної роботи у таборах. Серед рекомендованих завдань – розвиток у дітей морально-етичних якостей, умінь конструктивної взаємодії в колективі, формування навичок безпечної поведінки, здоров'язбережувальної компетентності, а також залучення дітей до культурно-просвітницьких та екологічних акцій [8].

У свою чергу, Положення про дитячий заклад оздоровлення та відпочинку (2008) визначає літній оздоровчий табір як тимчасово створений позашкільний заклад, діяльність якого спрямована на організацію змістовного відпочинку, оздоровлення та всебічного розвитку дітей у канікулярний період [4].

Науковці (М. Костюк, О. Давиденко, В. Білецька, Л. Квашина) розглядають літній табір як особливе освітньо-виховне середовище, яке суттєво відрізняється від шкільного. У таборі дитина перебуває у новій соціальній спільноті, де формується система неформальних відносин, розвиваються навички колективної взаємодії, самостійності, відповідальності.

До характерних особливостей літнього оздоровчого табору можна віднести:

- поєднання відпочинку з виховною та пізнавальною діяльністю,
- організація побуту та дозвілля в умовах спільного проживання,
- активна взаємодія дітей між собою та з дорослими наставниками,

- природне середовище, що сприяє фізичному та психологічному відновленню [6, с. 61-66].

Як зазначають Т. Іваненко та М. Кудін, саме завдяки такому комплексному підходу літній табір створює умови для розвитку творчих здібностей, формування морально-етичних цінностей і соціально значущих умінь через участь дітей у гуртковій, ігровій, спортивній, трудовій та художній діяльності. Таким чином, табір стає дієвим засобом соціалізації дітей, їхнього морального становлення та зміцнення здоров'я [3, с. 93-98].

Літній оздоровчий табір, отже, є не лише формою організації дозвілля та відпочинку, а й унікальним середовищем соціалізації дитини. Саме тут, у неформальній атмосфері, активно відбувається формування моральних орієнтирів, розвиток умінь конструктивної взаємодії та навичок колективного співіснування. У таборових умовах діти знайомляться з правилами групової поведінки, навчаються взаємоповаги, розумінню соціальних ролей і прийняттю інших, що суттєво впливає на становлення їхньої особистості.

Організація виховної роботи у таборі передбачає цілеспрямоване формування таких якостей, як доброта, чесність, чуйність, справедливість, повага до старших та молодших. За даними Т. Іваненко та М. Кудіна, участь дітей у колективних справах, спільне проживання та вирішення побутових питань створює умови для виховання моральної свідомості.

Ефективність виховної діяльності у літньому таборі як педагогічного чинника соціального та морального розвитку молодших школярів значною мірою зумовлюється дотриманням низки організаційно-педагогічних умов. Зокрема важливими є:

- створення розвивального виховного середовища, у якому пріоритет надається ціннісній взаємодії, співпраці, підтримці ініціативи дітей;
- забезпечення особистісно орієнтованого підходу, що враховує індивідуальні особливості здобувачів освіти, їхні інтереси, потреби та рівень моральної зрілості;
- організація колективних творчих справ, ігор, ситуацій морального вибору, що сприяють формуванню відповідальності, взаємодопомоги, умінню працювати у команді;
- фахова та методична підготовленість педагогів-організаторів, яка передбачає володіння сучасними інтерактивними технологіями, знання вікової психології та методик фасилітації.

Зміст виховних заходів має передбачати реалізацію патріотичного, морально-етичного, екологічного, художньо-естетичного виховання. При цьому важливо не обмежуватися епізодичними заходами, а проектувати цілісні програми, що дозволяють системно впливати на соціальний і моральний розвиток дітей.

Поняття «виховні заходи» у педагогічній науці трактується як одна з провідних форм організації виховної діяльності, спрямованої на цілеспрямоване формування особистісних якостей, соціально значущих умінь і моральних цінностей. На думку І. Бега, виховні заходи є важливим інструментом впливу на свідомість та поведінку дітей, оскільки дають змогу створювати спеціально організовані ситуації, у яких вихованець засвоює суспільно значущі норми та правила. Учений підкреслює, що їх ефективність значною мірою зумовлюється внутрішнім прийняттям моральних вимог через власний досвід [3].

Л. Коваль та О. Савченко зазначають, що виховні заходи необхідно розглядати як педагогічно організовану спільну діяльність вихователя та вихованців, під час якої реалізуються завдання розвитку морально-етичних переконань, формування соціальної компетентності, здатності жити у колективі [5, с. 25-33].

У дослідженнях С. Подмазіна та Н. Дем'янової (2018) виховні заходи розглядаються як форма позашкільної освітньої роботи, що володіє значним соціалізуючим потенціалом.

Автори підкреслюють, що саме через гурткову, ігрову та проєктну діяльність вихованці навчаються конструктивної взаємодії, лідерства та толерантності [9, с. 51-57].

Водночас Н. Левченко та Ю. Глущенко (2020) акцентують увагу на психологічному аспекті виховних заходів, розглядаючи їх як засіб розвитку емоційної сфери дитини, виховання емпатії, уміння розуміти інших та співпереживати [7, с. 60-64].

Таким чином, узагальнюючи наукові підходи, виховні заходи у таборі можна визначити як організовану педагогічну взаємодію, що спрямована на моральний, соціальний та емоційний розвиток особистості дитини, створення умов для її саморозвитку та засвоєння норм суспільного життя. У контексті функціонування літнього табору вони виступають дієвим засобом забезпечення соціалізації й формування моральних орієнтирів молодших школярів.

Участь дітей у виховних заходах літніх оздоровчих таборів виступає важливим чинником їхнього соціального та морального розвитку. Саме у таборовому середовищі створюються специфічні умови, що стимулюють становлення особистості у соціальному та етичному вимірах.

Передусім у контексті соціального розвитку варто зазначити формування в дітей навичок колективної взаємодії. Перебування у постійному контакті з однолітками, виконання спільних завдань, участь у командних іграх, творчих проєктах та соціальних акціях навчають дітей співпрацювати, координувати дії, прислухатися до думок інших і аргументувати власну

позицію. Це створює підґрунтя для розвитку комунікативних умінь, що є необхідною передумовою конструктивної соціальної поведінки.

Різноманітні форми виховних заходів у таборі дозволяють реалізувати ці завдання комплексно та системно. Зокрема,

«Куточки дружби», де діти разом створюють емблеми загону, вигадують девіз та правила колективу, сприяють згуртуванню групи та формуванню почуття відповідальності за одне одного.

Екологічний квест «Знайди скарб природи» не лише розвиває екологічну свідомість, а й формує вміння працювати у команді для досягнення спільної мети. Аналогічно, день української культури з майстер-класами, що передбачає виготовлення народних виробів та участь у вечорницях, виховує національну ідентичність і повагу до культурних традицій.

Особливу роль відіграють щоденні «вогники ввечері», під час яких діти діляться своїми враженнями від прожитого дня, дякують за підтримку та допомогу, що розвиває емоційну відкритість і здатність до рефлексії.

Важливим чинником соціальної активності та громадянської відповідальності є соціальна акція «Добрі справи для місцевої громади», що зазвичай передбачає прибирання території села чи встановлення годівничок для птахів.

У моральному вимірі значну увагу приділено розвитку емпатії та толерантності. Саме для цього проводяться тренінги з емпатії та толерантності, де через рольові ігри учні вчаться розуміти почуття інших та шукати компроміси у складних ситуаціях. Подібної мети досягає і день взаємодопомоги, під час якого організовуються командні конкурси, де успіх залежить від готовності підтримати найслабшого учасника.

Суттєвою формою є також «коло добрих слів» – щовечірня хвилина, коли кожен може сказати іншим щось приємне або подякувати за дружню участь, що створює у таборі теплий морально-психологічний клімат.

Значний виховний потенціал має проєкт «Зробимо табір кращим», який передбачає спільне облаштування території табору (створення декоративних стендів, малюнків, висадка квітів), виховуючи у дітей дбайливе ставлення до результатів спільної праці.

Для формування морально-етичних уявлень та здатності до рефлексії використовують казкотерапію та обговорення моральних дилем, коли через історії діти вчаться відрізняти добро від зла й аналізувати мотиви вчинків героїв.

Особливу роль у розвитку моральної саморегуляції та дотримання соціальних норм мають спортивно-етичні естафети, які поєднують фізичну активність із навчанням правилам чесної гри та формуванням поваги до суперників. Такі заходи не лише тренують швидкість, силу та витривалість, а

й створюють ситуації морального вибору, коли дитина має дотримуватися встановлених правил навіть тоді, коли це ускладнює особисту перемогу, а також вчитися визнавати сильні сторони інших.

До найбільш поширених форм спортивно-етичних естафет у літніх таборах належать:

Естафета з елементами взаємодопомоги, де учасники повинні перенести певні предмети або подолати перешкоди лише в парі чи трійках, тримаючись за руки або допомагаючи один одному. Така форма вчить дітей розподіляти обов'язки та підтримувати слабших учасників.

«Чесна лінія», коли після кожного етапу команда має самостійно оцінити, чи виконала вона завдання без порушень. Якщо ні – учасники добровільно повертаються до попередньої точки, демонструючи самоконтроль і готовність діяти справедливо.

Естафета з моральними завданнями, під час якої на спеціальних станціях діти витягують картки із завданнями типу: «Назви добрий вчинок, який зробив твій товариш сьогодні», «Зроби комплімент гравцю з іншої команди». Це розвиває уміння бачити позитив у поведінці інших.

Гра «Спорт без судді», коли діти мають самостійно домовлятися та вирішувати спірні моменти без втручання дорослих. Такий формат стимулює розвиток навичок переговорів, компромісів та справедливого оцінювання.

Естафета-естафета з перешкодами для команди, де перемога залежить не від швидкості одного найсильнішого, а від того, як команда злагоджено рухається, підтримуючи тих, кому складніше. Це формує почуття взаємної відповідальності та вчить долати індивідуалізм.

Таким чином, такі види естафет спеціально моделюють ситуації, що вимагають від учасників дотримання моральних норм, чесності, поваги до суперника та прийняття командних рішень у дусі справедливості. У результаті діти не лише вдосконалюють фізичні уміння, а й набувають соціально значущих моральних якостей, необхідних для гармонійної взаємодії у суспільстві.

На формування толерантності, поваги до інших культур та інтересу до культурного розмаїття спрямований міні-фестиваль дружби народів, що традиційно проводиться у літніх таборах у формі святкового заходу. Підготовка до такого фестивалю передбачає колективну роботу загонів, які готують короткі презентації, творчі номери чи театралізовані сценки, присвячені звичаям, костюмам, музиці та національним стравам різних країн світу.

Під час проведення фестивалю діти не лише демонструють результати своєї діяльності, а й ознайомлюються з культурними особливостями інших

народів у невимушеній атмосфері спілкування. Це сприяє подоланню стереотипів, розвитку відкритості до нових знань та формує у дітей стійкі переконання щодо важливості взаємоповаги, мирного співіснування та цінності різноманіття у сучасному світі.

Таким чином, сукупність таких форм виховної діяльності у таборі забезпечує всебічний соціальний та моральний розвиток дітей. Вони сприяють становленню морально свідомої, емпатійної, відкритої до співпраці особистості, здатної відповідально діяти у колективі та поважати цінності соціального співіснування.

Ефективність виховних заходів значною мірою визначається якістю підготовки. На цьому етапі педагог-організатор чи команда вожатих повинні:

- визначити мету та завдання заходу, узгоджені із загальною виховною програмою табору;
- врахувати вікові й психологічні особливості дітей, їхні інтереси та рівень згуртованості колективу;
- підібрати оптимальні форми й методи відповідно до теми (тренінги, квести, майстер-класи, рефлексивні кола тощо);
- підготувати необхідний реквізит і матеріали (атрибути, картки, аудіо- чи відеосупровід).

Успішна реалізація виховного задуму передбачає дотримання послідовності методичних етапів:

Організаційний початок – мотиваційне налаштування, пояснення правил, розподіл на групи чи ролі.

Основна діяльність – виконання завдань, участь у іграх чи дискусіях, активна підтримка вихователями атмосфери співпраці.

Рефлексія – коротке підбиття підсумків, коли діти діляться своїми враженнями, відкриттями, що сприяє засвоєнню досвіду.

Підсумкове слово педагога, який акцентує ключові морально-соціальні висновки заходу.

Відповідно, зміст, форми та методи роботи визначаються статутом, педагогічним колективом і будуються на принципах ініціативи й самодіяльності дітей та учнівської молоді, демократії, гуманізму, розвитку національних і культурно-історичних традицій, пріоритетності загальнолюдських духовних досягнень і цінностей [1, с. 10].

Таким чином, виховні заходи у літніх таборах є не просто способом організації дозвілля дітей, а дієвим педагогічним інструментом формування їхніх моральних цінностей, соціальної компетентності та емоційної зрілості. Завдяки спеціально організованій діяльності та відповідно вибудованій методиці вони сприяють всебічному розвитку дитини, готують її до життя у

соціумі та стають важливим чинником формування свідомого, відповідального громадянина.

Висновки. Таким чином, виховні заходи у літніх оздоровчих таборах виступають важливим педагогічним інструментом соціального та морального розвитку здобувачів початкової освіти. Завдяки спеціально організованій колективній діяльності, участі у різноманітних формах – від творчих майстерень до спортивно-етичних естафет і міжкультурних проєктів – формуються навички конструктивної взаємодії, розвивається емпатія, відповідальність і толерантність, закладаються основи моральної свідомості.

Особливої ваги набуває питання належної методичної та особистісної підготовки педагогів-організаторів, здатних забезпечити ефективність виховної роботи у таборі як унікальному соціалізаційному просторі.

Перспективами подальших досліджень вбачаємо у розробці інноваційних виховних програм для таборів, а також системи моніторингу їх впливу на соціально-моральний розвиток дітей та професійне становлення майбутніх педагогів.

Література

1. Бех І. Д. Виховання особистості: у 2 кн. Кн. 1: Особистісно орієнтований підхід: теорія і технологія. Київ : Либідь, 2003. 280 с.
2. Брижак, Н., Мішкулинець, О. Практика в літніх оздоровчих таборах як засіб формування професійної компетентності здобувачів вищої освіти. Адаптивний менеджмент: теорія та практика. Серія Педагогіка, 2020, 9 (17). URL : <https://amtp.org.ua/index.php/journal/article/view/263>
3. Іваненко Т., Кудін М. Організаційно-методичні аспекти виховної роботи у літніх таборах як засіб розвитку особистості. Молодь і ринок. 2019. № 7(172). С. 93–98.
4. Кабінет Міністрів України. Положення про дитячий заклад оздоровлення та відпочинку (Постанова від 15 квітня 2008 р. № 337). Офіційний вісник України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/337-2008-п> (дата звернення: 27.06.2025).
5. Коваль Л. В., Савченко О. Я. Теоретико-методологічні засади виховання моральних цінностей у дітей молодшого шкільного віку. Педагогічні науки: теорія, історія, інноваційні технології. 2015. № 3(47). С. 25–33.
6. Костюк М. І., Давиденко О. С., Білецька В. А., Квашина Л. В. Літній оздоровчий табір як середовище соціалізації та розвитку дітей. Науковий вісник Мукачівського державного університету. Серія: Педагогіка та психологія, 2021. (1), 61–66.
7. Левченко Н. О., Глущенко Ю. С. Психолого-педагогічні умови формування емпатії у дітей в літніх оздоровчих таборах. Наукові записки. Серія: Психологія і педагогіка. 2020. № 4. С. 60–64.
8. Методичні рекомендації щодо організації оздоровлення та відпочинку дітей у літній період : наказ Міністерства освіти і науки України від 04.05.2021 р. № 572. Київ, 2021. URL: <https://mon.gov.ua/ua/npa/pro-organizaciyu-ozdorovlennya-ta-vidpochinku-ditej-u-litnij-period> (дата звернення: 27.06.2025).

9. Подмазін С. С., Дем'янова Н. В. Позашкільна освіта як фактор соціалізації особистості. Гуманітарний вісник. Серія: Педагогіка. Психологія. 2018. № 38. С. 51–57.

10. Про освіту : Закон України від 5 вересня 2017 р. № 2145-VIII. Відомості Верховної Ради України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2145-19> (дата звернення: 27.06.2025).

11. Про позашкільну освіту : Закон України від 22 червня 2000 р. № 1841-III (зі змінами та доповненнями станом на 2019 р.). Відомості Верховної Ради України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1841-14> (дата звернення: 27.06.2025).

References

1. Bekh, I. D. (2003). *Vykhovannia osobystosti: u 2 kn. Kn. 1: Osobystisno oriientovanyi pidkhid: teoriia i tekhnolohiia* [Education of personality: In 2 books. Book 1: Personality-oriented approach: Theory and technology]. Kyiv: Lybid.

2. Bryzhak, N., & Mishkulynets, O. (2020). *Praktyka v litnikh ozdorovchykh taborakh yak zasib formuvannia profesiinoi kompetentnosti здобувачів вищої освіти* [Practice in summer recreation camps as a means of developing the professional competence of higher education students]. *Adaptive Management: Theory and Practice. Series Pedagogy*, 9(17). Retrieved from <https://amtp.org.ua/index.php/journal/article/view/263>

3. Ivanenko, T., & Kudin, M. (2019). *Orhanizatsiino-metodychni aspekty vykhovnoi roboty u litnikh taborakh yak zasib rozvytku osobystosti* [Organizational and methodological aspects of educational work in summer camps as a means of personality development]. *Molod i Rynok*, (7[172]), 93–98.

4. Cabinet of Ministers of Ukraine. (2008). *Polozhennia pro dytyachyi zaklad ozdorovlennia ta vidpochynku* (Postanova KМУ vid 15 kvitnia 2008 r. № 337) [Regulations on children's health and recreation institutions]. Retrieved June 27, 2025, from <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/337-2008-п>

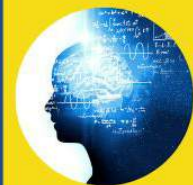
5. Koval, L. V., & Savchenko, O. Ya. (2015). *Teoretyko-metodolohichni zasady vykhovannia moralnykh tsinnosti u ditei molodshoho shkilnoho viku* [Theoretical and methodological foundations for educating moral values in primary school children]. *Pedahohichni nauky: teoriia, istoriia, innovatsiini tekhnolohii*, (3[47]), 25–33.

6. Kostyuk, M. I., Davydenko, O. S., Biletska, V. A., & Kvashyna, L. V. (2021). *Litnii ozdorovchyi tabir yak seredovyshche sotsializatsii ta rozvytku ditei* [Summer health camp as an environment for socialization and development of children]. *Naukovyi visnyk Mukachivskoho derzhavnoho universytetu. Seriia: Pedahohika ta psykholohiia*, (1), 61–66.

7. Levchenko, N. O., & Hlushchenko, Yu. S. (2020). *Psykholoho-pedahohichni umovy formuvannia empatii u ditei v litnikh ozdorovchykh taborakh* [Psychological and pedagogical conditions for developing empathy in children in summer health camps]. *Naukovi zapysky. Seriia: Psykholohiia i pedahohika*, (4), 60–64.

8. Ministry of Education and Science of Ukraine. (2021). *Metodychni rekomendatsii shchodo orhanizatsii ozdorovlennia ta vidpochynku ditei u litnii period* (Nakaz MOH Ukrainy vid 04.05.2021 r. № 572) [Methodical recommendations on organizing children's recreation and health improvement in the summer period]. Retrieved June 27, 2025, from <https://mon.gov.ua/ua/npa/pro-organizaciyu-ozdorovlennya-ta-vidpochynku-ditei-u-litnij-period>

9. Podmazin, S. S., & Demianova, N. V. (2018). *Pozashkilna osvita yak faktor sotsializatsii osobystosti* [Out-of-school education as a factor of personality socialization]. *Humanitarnyi visnyk. Seriia: Pedahohika. Psykholohiia*, (38), 51–57.

10. Verkhovna Rada of Ukraine. (2017). Pro osvitu: Zakon Ukrainy vid 5 veresnia 2017 r. № 2145-VIII [On education: Law of Ukraine No. 2145-VIII]. Retrieved June 27, 2025, from <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2145-19>.

11. Verkhovna Rada of Ukraine. (2000). Pro pozashkilnu osvitu: Zakon Ukrainy vid 22 chervnia 2000 r. № 1841-III (zmineno 2019 r.) [On out-of-school education: Law of Ukraine No. 1841-III (as amended in 2019)]. Retrieved June 27, 2025, from <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1841-14>

МУКАЧІВСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ

89600, м. Мукачево, вул. Ужгородська, 26

тел./факс +380-3131-21109

Веб-сайт університету: www.msu.edu.ua

E-mail: info@msu.edu.ua, pr@mail.msu.edu.ua

Веб-сайт Інституційного репозитарію Наукової бібліотеки МДУ: <http://dspace.msu.edu.ua:8080>

Веб-сайт Наукової бібліотеки МДУ: <http://msu.edu.ua/library/>